

Aktivno učenje v vrtcu

Projekt *Dobrodošli v Mavričnem kraljestvu*

■ **Tina Polajžer**, prof. slovenskega jezika in vzgojiteljica predšolskih otrok, je pomočnica ravnateljice in vzgojiteljica v Vrtcu pri OŠ Kungota, enota Zg. Kungota.

Skupna značilnost sodobnih predšolskih kurikulumov je, da so odprti, prilagodljivi in ne visoko strukturirani. Določajo temeljna načela in zaželeno cilje predšolske vzgoje, ne predpisujejo pa konkretnih – operativnih ciljev, metod in vsebin dejavnosti v vrtcu.

Za visoko strukturirane programe naj bi bila značilna večja direktivnost vzgojiteljice in obratno. Ob vzgojiteljici, ki je direktivna, otroci postanejo pasivni. Njihova naloga je predvsem ta, da sprejemajo in uresničujejo načrtovani program. Nedirektivna vzgojiteljica pa spodbuja aktivno udeležbo otrok v vseh elementih kurikuluma, torej pri načrtovanju, izvedbi in evalvaciji (Batistič Zorec, 2002: 29).

Sodobni kurikulumi predšolske vzgoje implicitno (v obliki priporočenih pristopov, oblik in metod vzgojnega dela) ali eksplicitno (npr. Kurikulum za vrtce, High/Scope kurikulum) poudarjajo načelo aktivnega učenja. Z načelom aktivnega učenja je povezano spoznanje, da se predšolski otrok najbolje uči na podlagi izkušenj in praktične udeležbe v aktivnostih (prav tam).

Kadar se otrok sam odloči za iskanje, razmišljanje in preizkušanje ter je pri tem miselno in čustveno aktiven, je to učenje vpeto v konkretne življenjske situacije in je ključnega pomena. Znanje je tako bolj trdno in uporabno v situacijah, s katerimi se otrok prvič sreča, prav tako pa mu bo v pomoč pri razumevanju sebe in okolice.

Projektno delo kot oblika aktivnega učenja

Projektno delo je alternativa tradicionalnemu organiziranemu in vodenemu vzgojno-izobraževalnemu delu, v katerem je otrokom glavni vir informacij vzgojitelj, ki jim posreduje bolj ali manj gotova znanja, naloga otrok pa je, da ta znanja v čim večji meri usvojijo. Vsi udeleženci so v aktivnem

odnosu do katere koli vsebine, ki se je lotevajo z reševanjem konkretnih nalog in problemov iz vsakdanjega življenja (Novak, Žužej, Glogovec, 2009: 8).

Po svetu je projektno delo prevladujoč didaktični model. Izvedba projekta poteka po določenem načrtu, prek posameznih učnih korakov, ki si sledijo v smiselnem zaporedju. Sestavo in zaporedje korakov je utemeljilo več avtorjev, zato obstaja več možnosti. Ena od njih je zapisana v knjigi *Projektno delo kot učni model v vrtcih in osnovnih šolah* (Novak, Žužej, Glogovec, 2009: 13). Pravijo, da izvedba poteka v štirih korakih: oblikovanje pobude in končnega cilja, načrtovanje izvedbe, uresničitev cilja in evalvacija izvedbe.

Projektno delo temelji na izkustvenem učenju, zlasti s skupinskimi oblikami dela in reševanja konkretnih primerov. Prav zato je privlačno za udeležence in jih pritegne k sodelovanju. To pozitivno učinkuje na njihovo motivacijo in uspešnost učenja. Temeljno vodilo projektnega dela je spodbujanje celovitega, optimalnega in skladnega osebnostnega razvoja vsakega posameznika (Novak, Žužej, Glogovec, 2009: 8, 13, 15).

Pri delu v posameznem projektu se otrok uči iz lastne izkušnje. Če vzgojitelj dejavnosti in aktivnosti dobro načrtuje, doseže, da otrok sodeluje neposredno, z veliko notranjo motivacijo. Tako se povečuje njegova lastna želja po dejavnostih in aktivnosti v vrtcu.

Pomembno je, da v vzgojno-izobraževalnem procesu otrokove interese spodbujamo z njegovim neposrednim aktiviranjem v učenem procesu. Projektno delo mu nudi

veliko možnosti za neposredno odkrivanje, spoznavanje in razvijanje interesov. Z dobro izbranimi temami projektov lahko otrok izrazi že usvojeno znanje in izkušnje, hkrati pa prihaja tudi do novega znanja z neposrednim vključevanjem v raznovrstne aktivnosti.

Projekt Dobrodošli v Mavričnem kraljestvu

V nadaljevanju je predstavljen projekt *Dobrodošli v Mavričnem kraljestvu*, ki je bil izveden v homogenem oddelku otrok, starih 4–6 let. V projektu so poudarjene udeležnost otrok in tehnike aktivnega učenja. S sodelavko sva se odločili, da pred začetkom projekta otroke vključiva v sodelovanje pri izbiri nove teme v oddelku. Zdi se nama pomembno, da imajo otroci možnost soodločati in sooblikovati življenje v vrtcu. Za izbor teme sva uporabili tehniko aktivnega učenja *Svinčnik na sredino*. Tako sva spodbujali izmenjavo idej znotraj skupine.

1. dejavnost: izbira teme

Sedli smo v jutranji krog. Otroke sem vprašala, o čem bi se radi pogovarjali v vrtcu oz. kaj želijo raziskovati.

Teme, za katere so otroci izrazili željo, da bi jih radi raziskovali, so kasneje tudi narisali. Risbe smo pritrdili na leseno tablo v igralnici. Vsak je povedal, kaj je narisal oz. o čem se želi v vrtcu pogovarjati, kaj želi raziskovati. Otroci so predlagali raziskovanje vesolja, psov, vulkanov, risanih filmov, košarke ... Interesi otrok so precej različni, a kar nekaj jih je izrazilo željo, da bi raziskovali gradove, življenje kraljev, kraljic, orožje, ki so ga uporabljali ... Tako je začel nastajati naš projekt.

2. dejavnost: poimenovanje projekta in izdelava plakata

V jutranjem krogu smo se pogovarjali, kako bi se lahko naš projekt imenoval ...

Ker smo skupina Mavrica, je deček iz skupine predlagal naslov Mavrično kraljestvo. Uporabili smo tehniko aktivnega učenja z nazivom tabela KWL (What I: Know – Want to know – Learned; Kaj: vemo – želimo vedeti – smo se naučili) in na plakat naredili tabelo s tremi stolpci: Kaj mislimo, da vemo o gradovih? Kaj novega želimo izvedeti? Kaj novega smo se naučili? V prvem stolpcu sva s sodelavko preverili predhodno znanje otrok. Njihovi odgovori so bili precej splošni.

3. dejavnost: pogovor o tem, kaj želimo izvedeti o gradovih

Nadaljevali smo s tehniko aktivnega učenja KWL-tabela, in sicer z vprašanjem, ki smo ga zapisali v drugi stolpec: Kaj novega želimo izvedeti o gradovih/grajskem življenju? Otrokom sem zastavila vprašanje in sproti zapisovala na plakat, kar so povedali. Zanimalo jih je predvsem, kako so gradove gradili, kako so v njih živeli, kaj so jedli in pili, kako so se zabavali, kakšna oblačila so nosili, na katera glasbila so igrali, kako in zakaj so uporabljali orožje ...

4. dejavnost: pravljica

Ko smo imeli okviren načrt, kaj želimo v projektu raziskati, sem otrokom prebrala pravljico *O kralju, ki ni maral pospravljati* (Nina Mav Hrovat). Pogovorili smo se o vsebini, književnih osebah, s pomočjo

ilustracij smo nizali zaporedje dogodkov v zgodbi. Nato smo se pogovarjali, kako bi lahko našo igralnico spremenili v grad. Dogovorili smo se, da bomo naslednji dan v vrtec prinesli knjige o gradovih.

5. dejavnost: raziskovanje

Naslednji dan smo se najprej lotili ogledovanja raznovrstnih knjig o gradovih. Naloga otrok je bila, da so si dobro ogledali, kakšni so gradovi, iz česa so zgrajeni. Ogledovali smo si slikovno gradivo, prebirali, kje so gradove najpogosteje gradili, kako so se lotili gradnje, katere materiale so uporabljali, kakšna in katera orodja so uporabljali pri gradnji ... Ugotovili smo, da so imeli stolpe, dvizna vrata, zastavo, grb, grajsko dvorišče, kuhinjo, viteško dvorano, grajski jarek ...

6. dejavnost: otroci kot arhitekti

Ko smo si predstavljali, kakšen sploh je grad, so se otroci prelevili v male arhitekta in narisali načrt gradu. Nato smo na plakat narisali in napisali, kaj potrebujemo, da bomo lahko v igralnici postavili *Mavrično kraljestvo*.

7. dejavnost: postavitve gradu

Prišel je dan, ko smo po načrtu iz dogovorjenih materialov postavili grad, naše *Mavrično kraljestvo*. Da pa bi se v naši igralnici resnično počutili kot na gradu,

smo spremenili tudi naše dnevne navade. Sklenili smo, da bosta namesto dežurnih otrok na gradu pri pripravi zajtrka in kosila pomagala služabnika, princ in princesa bosta v jutranjem krogu preštela prisotne otroke v vrtcu, namesto zvezde dneva pa bomo vsak dan izbrali kralja/kraljico dneva, ki bo imel/-a posebne privilegije, kot je npr. izbira naslova pravljičice pred počitkom ali postreženo kosilo k mizi.

8. dejavnost: izdelava kron

Za čim bolj avtentično grajsko okolje so nam manjkale še nekatere malenkosti. V načrtu smo med drugim zapisali, da potrebujemo tudi krone. Tako smo se lotili izdelovanja kron iz kartona. Naredili smo tri postaje: na prvi so otroci svojo krono narisali in izrezali, na drugi so jo poslikali s tempera barvami, tretja postaja pa je bila draguljarna, v kateri so otroci lahko izbrali in prilepili dragocen dragulj (svetleč gumb) na svojo krono.

9. dejavnost: kaj pa oblačila?

Ko smo si ogledovali knjige o gradovih, so bili otroci zelo navdušeni nad grajskimi oblačili, zato so jih narisali z barvnimi svinčniki. Spomnili smo se, da bi lahko od doma prinesli pustna oblačila za princeze, viteze, viteške čelade, meče, pahljače ... Tako smo naslednjega dne že imeli polno omaro grajskih oblačil. Simbolna igra je tako še intenzivneje razplamtela otroško domišljijo.

10. dejavnost: grajska pogostitev

Naše znanje o grajskem življenju smo širili s prebiranjem knjig in ogledom videoposnetkov, veliko smo se tudi pogovarjali o tej temi. Zelo zanimiv je bil pogovor o prehrani in svečanih pogostitvah v gradu (ogledovali smo si slikovno gradivo: grajsko kuhinjo, kotel z glinenimi posodami, krušno peč ...). Govorili smo o tem, katero hrano so jedli, zakaj je bilo meso zmeraj preveč začinjeno, kako so hrano obarvali na naraven način, kako so bile razporejene mize na slavnostnih pogostitvah v viteški dvorani, tudi o vlogi služabnikov, uporabi pribora, zlatih pladnjev, menaž ... Sledila je priprava sadne malice v viteški dvorani. V igralnici smo poskrbeli za ustrezno postavitve miz, dekoracijo ...

Foto: Tina Polajžer

11. dejavnost: oblikovanje posod in pribora

Naslednji dan smo ponovili spoznanja o prehrani na gradu, o grajski kuhinji, svečanih pogrinjkih ... Nadgradnjo pa je predstavljala likovna dejavnost, pri kateri smo iz gline oblikovali žlice, nože, skodelice, vrče, menaže ... Izdelke smo posušili in jih nato odeli v zlate odtенke.

12. dejavnost: violina

Ker so se na gradovih tudi zabavali in imeli inštrumente, smo na obisk v igralnico povabili violinistko, ki nam je natančno predstavila violino. Igrala nam je grajske melodije in nas spremljala pri prepevanju pesmi *Regiment po cesti gre*.

13. dejavnost: grajski vojaki

Skupina *Mavrica* je izrazito fantovska (v oddelku imamo le 3 deklice), zato smo naš čas namenili tudi raziskovanju življenja grajskih vojakov. Opazovali smo njihova oblačila, opremo, orožje. V eni od knjig smo si natančno ogledali tudi vojaške ščite. In ker smo imeli v vrtcu na razpolago veliko kartona, smo si naredili vojaške ščite, ki so jih otroci nato poljubno poslikali.

14. dejavnost: bralnica in viteške igre

Pripravili smo bralnico na prostem, na kateri sem otrokom prebirala srednjeveške

Foto: Tina Polajžer

plemiške zgodbe. Bralnico smo zaključili z viteškimi igrami, na katerih smo streljali z loki, ki nam jih je izdelal oče deklice iz naše skupine. Preizkusili smo se tudi v streljanju z doma izdelanim lesenim katapultom.

15. dejavnost: kaj smo se o naučili o gradovih in grajskem življenju?

Grajsko tematiko smo sklenili z grajskim kvizom, na katerem so otroci pokazali veliko novega znanja. Za pravilne odgovore so pridobivali zlate cekine za grajsko zakladnico. Odgovore smo hkrati zapisovali v tabelo, ki smo jo naredili na začetku projekta.

Zaključek

Otroci so bili v celém projektu zelo aktivni. Prepričali so naju s svojimi ustvarjalnimi idejami, raziskovanjem, aktivnim razmi-

šljanjem in reševanjem problemov. Vsekakor so v veliki meri prispevali k poteku projekta. Prišli smo do odgovorov, ki so nas zanimali. S sodelavko sva se vnovič prepričali, da se ob uvedbi tehnik aktivnega učenja poveča sodelovanje otrok v dejavnostih, njihova motivacija in kakovost naučenega. Uporabljene tehnike aktivnega učenja so pripomogle k temu, da so aktivno udeležbo razvili vsi otroci, tudi manj komunikativni, zato jih bova uporabljali tudi v bodoče. ◀

Viri in literatura

- Bahovec, Eva D., idr. (1999): *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
- Batistič Zorec, Marcela (2002): Učenje v vrtcu. V: *Sodobna pedagogika*, št. 3, 24–43.
- Glogovec, Zmaga Viktorija; Lepičnik Vodopivec, Jurka; Vonta, Tatjana (1993): *Kako drugače? Projektno delo v vrtcu*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport.
- Novak, Helena; Žužej, Vera; Glogovec, Zmaga Viktorija (2009): *Projektno delo kot učni model v vrtcih in osnovnih šolah*. Radovljica: Didakta.

Seminarji Inštituta Franca Pedička

Kje smo z vzgojnim načrtom

Na strokovnem posvetu bomo razmislili o stanju in možnostih razvoja vzgojnih načrtov. Praktiki lahko predstavijo svojo dobro izkušnjo v zadnjih desetih letih izvajanja vzgojnih načrtov.

Obseg: 8 ur

Izvedba: 10. 1. 2020, Celje

Tanatagogika: kultura poslavljanja

Izgube in poslavljanja so vsakdanji del tudi pedagoškega procesa. Seminar približa proces žalovanja in spremljanje žalujočih.

Obseg: 16 ur

Izvedba: 31. 1. in 14. 2. 2020, Ljubljana

Vzgojni izzivi v digitalni dobi

Seminar predstavi nekaj ključnih šolskih procesov v digitalnem svetu in razvoj možganov ter kognitivni, čustveni, socialni in moralni razvoj otrok pod vplivom digitalne civilizacije.

Obseg: 16 ur

Izvedba: 6.–7. 3. 2020, Ljubljana

Kultura spoštovanja in vzgojni načrt

Na seminarju predstavimo vrednoto spoštovanje kot izhodišče za dejavnosti in samospoštovanje kot jedro osebnosti, ki služi za podlago vzgojnega koncepta.

Obseg: 16 ur

Izvedba: 13.–14. 3. 2020, Celje

Večplastna interpretacija Krsta pri Savici

Udeleženci si ogledajo recital Krsta pri Savici, v izvedbi igralca Anatola Šterna. Na delavnici pregledamo različne teme, ki jih besedilo prinaša, v predavanju pa se seznamimo z zgodovinskim ozadjem Krsta pri Savici.

Obseg: 8 ur

Izvedba: 18. 4. 2020, Vrba

Informacije in prijave:

Inštitut Franca Pedička,
<https://pedagogika.si> ali ifp@vrn.si.
 Seminarji so tudi v sistemu KATIS.